

Aman Saspayev

(1929)

Yazar Aman Saspayev, 1929 yılında, Isık Göl şehrinin Tüp kasabasına bağlı Kengsuu köyünde dünyaya gelmiştir. Babası vefat ettikten sonra, 1933 yılında annesiyle birlikte Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuca şehrine göçmüştür. Orta okulu, Kulca ve Tekes şehirlerindeki Kazak ve Uygur okullarında okumuştur. 1952 yılında, Pekin'deki, Millî Azınlıklar Enstitüsüne girmiş fakat bitirememiştir.

1945 yılından başlayarak Tekes'te odacı olarak çalışmıştır. 1948 yılında "İnkılabî Şarki Türkistan" adlı Uygur gazetesinin muhabiri olarak görev yapmıştır. 1950 - 1952 yılları arasında öğretmenlik yapmış, 1956 yılında Urumçi Halk Basımevinin, Kırgız bölümünün başkanı olarak seçilmiştir. 1968 yılında anavatanına geri dönmüş, gazetecilik yapmasının yanında Yazarlar Birliğinde de çalışmıştır.

1967 yılında SSSR Yazarlar Birliğine kabul edilmiştir.

1971 - 1973 yılları arasında Moskova'daki SSSR Yazarlar Birliği'nin Yüksek Edebî Kursunda eğitim görmüştür.

A. Saspayev'in eserleri Rusça başta olmak üzere, birçok yabancı dile çevrilmiş, yayınlanmıştır.

ESERLERİ

Gülkayır (Hikâyeler); Kırgızistan, Frunze 1986

Küçük Dalgalar (Hikâyeler); Mektep, Frunze 1970

Hadizat (Hikâyeler); Mektep, Frunze 1975

Partorg (Hikâyeler); Kırgızistan, Frunze 1977

Murat (Hikâyeler); Mektep, Frunze 1978

Tadım Tuz (Hikâyeler); Kırgızistan, Frunze 1979

Kutsal Duygu (Hikâyeler); Kırgızistan, Frunze 1985

Hikâye

IYIK SEZİM / KUTSAL DUYGU

Iyık sezim - bul uçuna köz cetpegen biyik çoku!

Köz aldında kök tiregen biyik aska turat. Aga karaym da kızıgam, kızıgam da oylonom: bul diynödö seni körbögön, sana sukthanbagan kişi az çıgaar çındıgında. Antkeni, saga çıguu tilegi ar bir kişinin tabiyatına bütökön şirin eñsöölörü menen cuurulgan. Adatta, kişilerdin tunuk sezimderi biyikke umtulup. Seni mara kılat. Cerdin dal özögünön önüp çıkkansıp, asman künügö bağıt algan ukmuştay zalkar bolsoñ da, sende bayırkı adamdardın cıлуу cürögünün cönököy izderi catat...

Eki adam batpagan tar çıyır beline orolo öödölöyt. Bir taalay çıyırı, bakıt çıyırı. Ar bir kişi bul çıyırğa öz aldınça iz kaltruuga tiyiş. Al emi, saga kötörülüp, senin töböñö tamanın tiygizgender kaygı - kasiret, ıza - korduk, üröy - korkunuç degenderden müldö arılat. Tübölökkö beykuttuk ornop, çoktuktun, cetişpestiktin kişeni bit - çıt bolgonsuyt. Andan arı tımızın sagınıçtın, kubanıçtın sezimderi oygonup, bütökön boy balkıyt.

Düynögö adam bolup caraluunun sıymığı terendep baş kötöröt.

O, sıykırduu, aska! Sende bulutsuz asman köp. Kün nuru birinçi tiyip, akırkı nurları seni menen koştolot. Sende kün nuru mol. Töböñdö salkın cel cüröt da, çerler cazılıp, köñüldör cumşarat. Denege çağımduu kan tarap, tattuu çımırkanuu payda bolot, Kişige bütökön marttıktın, erdiktin, meerimdin, berilgendiktin calını aloolonot. Mına oşondo, ubakit toktop, büt düynö bir saam es ala tüşkönsüyt...

Iyık sezim - bul nazik gül!

Kutsal duygu; bu somuna göz yetmeyen yüce zirve!

Gözümün önünde gökyüzünü sırtlamış olan yüce dağ zirvesi duruyor. Ona bakar ve merak ederim, merak eder ve düşünürüm: Bu dünyada seni görmeyen, sana can atmayan adam az çıkar gerçekten de. Çünkü, sana tırmanma arzusu, her insanın tabiatında bulunan, şirin istekler ile yoğrulmuştur. Adet olduğu üzere, insanların berrak duyguları, yücelere çıkmak ister, seni hedef tutar. Dünyanın tam merkezinden çıkmış gibi, gökyüzündeki güneşe doğru uzanan muhteşem görünüşlü olsan da, sende geçmişteki insanların sıcak yüreğinin sevimli izleri yaşamakta...

İki adamın sığamayacağı dar yollu yokuşundan zar zor çıkılır. Bir talih yolu, baht yoludur. Herkes bu yola kendince iz bırakabilir. Ancak, sana tırmanıp senin zirvene tabanını değdirenlerin dertlerinden, tasalarından, sıkıntılarının, korkularından hiçbir eser kalmaz kurtulur. Ebediyete kadar huzur gelmiş, yokluğun ve imkânsızlığın prangası parçalanmış gibi hissedilir. Sonrasında hasret ve mutluluk hisleri uyanır, tüm bedeninin titremeye başlar.

Dünyaya insan olarak gelmenin gururu, iyice kendini hissettirir.

Ah, sihirli dağ zirvesi! Sende bulutsuz gökyüzü çok. Güneşin ilk ışıkları sana vurur; son ışıkları yine seninle uğurlanır. Sende güneş ışığı bol. Üzerinde esen serin yeller ile sıkıntılar yok olur; gönüller rahata erer. Bedene taze kan dağılır; tatlı heyecan ortaya çıkar. İnsana has mertlik, yiğitlik, şefkât, fedakârlık ateşi alevlenir. İşte o an, zaman durur; tüm dünya bir süreliğine istirahata çekilmiş gibi olur...

Kutsal duygu; bu zarif bir çiçektir!

Caz kündenü açılğan bul güldün ömür kücü cıdar boyu sozulat. Kişinin can düynösün tolkutkan naziktiktin, koozduktun, köñüldü ergitken çağımduu cıttın soolbas bulagı öñtölöt al. Köp sandagan kooz köpölöktör anı tegerene uçat, alardin da kıpınday armanın bir maarası oşol öñdölöt.

Kırmızı barkut, kat - kabat celekçeler tenselgen çaıldık arasınan boy kötöröt. Adatta anın şoola çaçıp turganın körösüz. Karap tursañız, ömürdün tübölük öçpös şamı öñdüü boygo kubat, kıymılga medet. Al kişilerdin küügüm tartkap kökürök boştuğuna caygaşıp, nur çaçıp turgan kan kızıl gauhar taştı elestetet. Anın sıykırına kabılğandar tiriçilik tüyşüğün unutat. Karagan sayın karagısı kelet. Oşondo al başka bardık kızıkçılıktan keçüügö macburlayt. Anın cıtı adam seziminin eñ tereñine cetet. Kişide anı menen ömür boyu ırakattanuu tilegi özünön özü payda bolot.

Birok, al nazık, arı sezgiç gül. Sizden çıdamduuluktı, adal kütümdü talap kılat. Al aram oy menen cilmaygan kişi aldında sooluy baştayt. Nurlanıp kulpunuusun toktotot.

Iyık sezim - bul kaarduu deñiz!

Çeksiz ketken kaarduu deñiz özünçö köölgüy. Adam balası kımbat baalagan şuru menen bermettin esepsiz baylığı munun tereñine çaşırganan deşet. Birok, andaki bermet menen şor suu miñ sandagan adamdardın köz çaşın tüşündürüügö tiyiş...

Adamdar aga tüşünüügö kumar. Antkeni, adatta al meerimdüü deñiz. Aga tunuk bulaktar, dartka dabaa araşan suular kuygandıktan tüşkön adamdardı külgündöy tazartıp, ömürgö degen süyüsün tebeñdetet.

Anın kaardanusunun sebebi emgiçe açılğan sır. Al kaarına alganda ceekterine ak köbük bürküp, tüyülö cıyrılıp, cindene baştayt. Tüsü kara küröñ tartıp buzulat. Üstündö oor buluttardın kerbeni kırkalayt. Çağılgandar ot kamçısın üyrüp, kara tumandı tilgilep çartıldayt. Oor deñiz tüp kötörülö kozgolup, bir bel aşıp ıldıy kulagan, toodoy tolkundar örköçün cönötöt. Üröydü uçurgan dülöy kürüldök terenden ugulat, candan tüñültöt. Büt düynönü capırıp, tebelep öçüdüy küülönöt, ceekterin titkılayt. Turuştuk bere albagan toolor urap, cerler cemirilip catkansıyt. Aga kabılğan adam çabal oydon tez kutulat, kamgaktay uçup, tıyanaksız, ümitsüz aldastayt. Aga carık düynö menen koştoşuu baarınan ceñil sezilet!

Tabiyat küçünün uluu kocosu bolso da, adam balası özün alsız sezip, çenemsiz kaygıga bataar uçuru oşondo payda bolot.

Iyık sezim - bul süyüü!

Yaz günleri açılan bu çiçeğin hayat gücü yıllar boyu sürer. O, insanın ruh dünyasını harekete geçiren zarafetin, güzelliğin, yürek eriten hoş kokunun tükenmez bulağı oluverir. Sayısız güzel kelebek, onun çevresinde uçuşur, onların da küçücük arzularının hedefi oluverir.

Kırmızı kadifeli, kat kat celekçeler, boy ölçüşür gibi yeşilliklerin arasından başlarını uzatırlar. Her zaman onların ışık saçtığını görürsünüz. Dikkatle bakarsanız, ömrün ebediyete dek sönmez çırası gibi bedene güç kuvvet, harekete medet olur. O, insanların zifiri karanlık göğüs boşluğuna yerleşir, etrafa saçtığı parlıtı kan kırmızısı cevheri çağırıştırır. Onun sihri kapılanlar, hayat meşgalesini unuttur. Baktıkça bakmak isterler. O anda sizi, diğer tüm güzelliklerden vazgeçmeye mecbur eder. Onun kokusu insanın en derinine kadar yayılır. İnsanda, onunla birlikte ömür boyu huzur bulma arzusu kendiliğinden ortaya çıkar.

Lâkin, o oldukça zarif, saf çiçektir. Sizden dayanıklılık ve samimiyet talep eder. O, samimiyetsizce gülümseyen kişinin önünde solmaya başlar. Parlıtısını, güzelleşmesini durdurur.

Kutsal duygu; bu hırçın denizdir!

Uçsuz bucaksız hırçın deniz kendi hâlinde duruyor. İnsanoğlunun değer verdiği mercan ve incilerin hazinesinin bunun dibinde yattığını söylerler. Ama oradaki inci ile tuzlu su, binlerce insanın göz yaşlarını animsatabilir...

İnsanlar onu anlamaya hevesli. Çünkü, o merhametli deniz. Ona berrak bulaklar, derde deva şifalı nehirler katıldığı için, giren insanı yeniler, hayata dair sevgisini derinleştirir.

Onun hırçınlaşması ise şimdiye dek çözülememiş bir sır. O, hiddetlendiğinde kıyılarına ak köpükler çıkıp hareketlenerek delirmeye başlar. Renki koyulaşarak değişir. Üzerini kara bulutların kervanı kaplar. Yıldırımlar ateşten kamçısını sallayıp koyu sis tabakasını yararak gürülür. Koca deniz tamamen ayağa kalkıp bir yükselip tekrar düşüp dağ gibi dalgalar tümseklerini gönderir. Ruhu canlandıran keskin bir gürültü duyulur derinlerden, haran bırakır. Tüm dünyaya hâkim olup, ayağının altına alacakmış gibi hırslanır, kıyıları tırtıklar. Karşı koyamayan dağlar yıkılır gibi, topraklar sürükleniyor gibi olur. Bu güzelliğe kendini kaptıran insan, kötü düşüncelerinden kurtulur; ot gibi uçup dayanaksız, ümitsiz sıkılır. Ona, bu güzel dünya ile vedalaşmak her şeyden rahat görünür.

Tabiat gücünün yüce bilgisi olsa da, insanoğlu kendisini güçsüz hissedip hayâl edilemeyecek kaygıya battığı zaman, o an ortaya çıkar.

Kutsal duygu; bu sevgidir!